

Тютюнник Ю. М.

к.е.н., професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень,

Гольченко І. О.

здобувач вищої освіти ступеня магістр спеціальності «Облік і оподаткування»

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів є одним із найважливіших напрямів оцінювання ефективності господарської діяльності суб'єктів малого підприємництва. Відповідно до П(С)БО 25 у формі № 2-м «Звіт про фінансові результати», яка є складовою Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва, відображаються такі показники фінансових результатів [1]:

- фінансовий результат до оподаткування (рядок 2290) – різниця між доходами (рядок 2280) і витратами (рядок 2285);
- чистий прибуток (збиток) (рядок 2350) – різниця між фінансовим результатом до оподаткування (рядок 2290) і податком на прибуток (рядок 2300).

Окрім цих показників, доцільно також визначати валовий прибуток (збиток) та фінансовий результат від операційної діяльності, тобто показники, що характеризують основну та в цілому операційну діяльність підприємства.

Важливе значення у фінансовому аналізі має застосування методик детермінованого факторного аналізу. Факторний аналіз показників фінансових результатів суб'єктів малого підприємництва пропонується проводити за допомогою багатфакторних адитивних моделей, в яких результативний показник являє собою суму або (і) різницю факторних показників.

1. Факторний аналіз валового прибутку (збитку). Особливу увагу в процесі факторного аналізу фінансових результатів необхідно звернути на найбільш суттєву складову їх формування – валовий прибуток (збиток), або прибуток (збиток) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – результат основної операційної діяльності. Модель факторного аналізу валового прибутку (збитку)

(ВП) за даними форми № 2-м:

$$\text{ВП} = \text{ЧД} - \text{С}, \quad (1)$$

де ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (рядок 2000);

С – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (рядок 2050).

За формулою (1) факторами збільшення валового прибутку (зменшення валового збитку) є:

- зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Абсолютна зміна факторних показників ($\Delta\text{ЧД}$, $\Delta\text{С}$) одночасно є результатом їх впливу на зміну результативного показника ($\Delta\text{ВП}_{\text{ЧД}}$, $\Delta\text{ВП}_{\text{С}}$) з урахуванням характеру впливу відповідного фактора (фактори моделі зі знаком «+» мають прямий вплив, зі знаком «-» – обернений) [2, с. 217].

2. Факторний аналіз фінансового результату від операційної діяльності, який складається з фінансових результатів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тобто основної діяльності, та іншої операційної діяльності. Модель факторного аналізу фінансового результату від операційної діяльності (ФРОД):

$$\text{ФРОД} = \text{ОД} - \text{ОВ} = (\text{ЧД} + \text{ІОД}) - (\text{С} + \text{ІОВ}), \quad (2)$$

де ОД – операційний дохід (рядки 2000, 2120);

ОВ – операційні витрати (рядки 2050, 2180);

ІОД – інші операційні доходи (рядок 2120);

ІОВ – інші операційні витрати (рядок 2180).

За формулою (2) факторами збільшення фінансового результату від операційної діяльності є:

- зростання чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), збільшення інших операційних доходів;
- зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), інших операційних витрат.

3. Факторний аналіз фінансового результату до оподаткування (ФР) –

проводиться за моделлю:

$$\text{ФР} = \text{РД} - \text{РВ} = (\text{ЧД} + \text{ІОД} + \text{ІД}) - (\text{С} + \text{ІОВ} + \text{ІВ}), \quad (3)$$

де РД – разом доходи (рядок 2280);

РВ – разом витрати (рядок 2285);

ІД – інші доходи (рядок 2240);

ІВ – інші витрати (рядок 2270).

За формулою (3) факторами збільшення фінансового результату до оподаткування є:

- зростання чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), збільшення інших операційних доходів та інших доходів;
- зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), інших операційних витрат та інших витрат.

4. Факторний аналіз чистого прибутку (збитку) (ЧП) – проводиться за моделлю:

$$\text{ЧП} = \text{РД} - \text{РВ} - \text{ПП}, \quad (4)$$

де ПП – податок на прибуток (рядок 2300).

Факторами збільшення чистого прибутку (зменшення чистого збитку) є:

- зростання загальної величини доходів;
- зменшення загальної величини витрат і податку на прибуток.

Результати факторного аналізу показників фінансових результатів суб'єктів малого підприємництва є необхідним елементом обґрунтування резервів підвищення прибутковості господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. (у редакції наказу Міністерства фінансів України № 25 від 24.01.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

2. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 432 с.